

מְשַׁלְכֹת בְּשׁוֹק, וְלֹא יִהְיוּ יְכוּלִים לְהַצִּיל אוֹתוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב, (במדבר לג) וּבֹאֲלֵיהֶם עֲשֵׂה ה' שְׁפָטִים. דִּינִים רַבִּים. יְעוֹד נֹאמֵר, וּמְקַלְכֶם בְּיַדְכֶם, וְלֹא חָרַב וְרִמַח וּשְׁאָר כְּלֵי מִלְחָמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּכּוּר פְּרֻשָׁהוּ שֶׁהַמְצָרִים עוֹבְדִים לְמִזְל טְלָה, וּמִשׁוּם כֶּף עוֹבְדִים לְשָׁה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם כֵּן, יַעֲבֹדוּ טְלָה וְלֹא שָׁה. אָמַר לוֹ, הַכֹּל עוֹבְדִים, אֲלֵא שְׁמִזְל טְלָה יוֹרֵד וְעוֹלָה בְּטְלָה וְשָׁה, וּמִשׁוּם זֶה עוֹבְדִים לְכֻלָּם. אָמַר לוֹ, כֶּף שְׁמַעְתִּי, שֶׁכֹּל בְּהֵמָה גְדוּלָה (ש) אֵין, יִרְאֶה שְׁלֵהֶם הִתְתָּה, וְעַל זֶה הִרְגַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְהָרִי נִתְפָּאֵר שְׂאֵלוֹ הֵן מִדְּרָגוֹת שְׁלֵמַעְלָה שְׁנִקְרָאוֹת כֶּף.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, כְּתוּב (שמות יב) כָּל מִחְמַצֵּת לֹא תֹאכְלוּ, וְכְתוּב (שם יג) לֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ. אֲלֵא זֶה זָכָר, וְזוֹ נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלֵעָזָר בְּנֵי, בְּזֶה כְּתוּב לֹא תֹאכְלוּ, וּבְזֶה כְּתוּב לֹא יֵאָכֵל. מִדּוּעַ לֹא כְּתוּב לֹא תֹאכְלוּ? אֲלֵא נִקְבָּה שְׁהִיא נוֹטָה מִדְּרָפָה - וְדָאֵי בְּאַזְהָרָה. זָכָר שְׁהוּא אַחוּז בַּחוּט שֶׁל טְהוּרָה יוֹתֵר - בְּבִקְשָׁה. וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

אָמַר לוֹ, אַבָּא, וְהָרִי כְּתוּב (דברים טו) לֹא תֹאכֵל עֲלֵיו חֶמֶץ. אָמַר לוֹ, הִרְבָּה תְּבוֹת יְתוּרוֹת לְכַבּוּדוֹ שֶׁל הַקְּרָבָן. אֲבָל בְּתַחֲלָה בִקְשָׁה - לֹא יֵאָכֵל, אֲבָל לְבִסוּף בְּאַזְהָרָה - לֹא תֹאכְלוּ, שְׁהוּא קִשָּׁה מְשֻׁנִּיָּהִם. מִחְמַצֵּת, מַה טַּעְמָה? מִשׁוּם שְׁרִיחַ שֶׁל מוֹת יֵשׁ שֵׁם. חֶמֶץ - זָכָר, מִחְמַצֵּת - נִקְבָּה. (משלי ה) רַגְלֶיהָ יִרְדּוּת מוֹת, בְּרֹאשׁ וּבִסוּף הַתְּבָה תִּמְצָא אוֹתָהּ. וּמִשׁוּם זֶה מִי שְׂאוּכֵל חֶמֶץ בְּפִסַּח הוּא מְקַדֵּים לְעַצְמוֹ הַמּוֹת, וְשִׁדְעָה שְׁהוּא מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכְּתוּב (שמות יב) וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַזֵּאת.

אֲלֵא, נִיקְבָּא דְאִיהִי אֶסְטִיאַת אֲרַחָהּ, בְּאַזְהָרָה וְדָאֵי, דְכָר דְאִיהוּ אֶחִיד בַּחוּטָא דְדַכְּוִי וְתִיר, בְּבִקְשָׁה. וְעַל דָּא כְּתִיב, לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

אָמַר לִיָּה אַבָּא, וְהָא כְּתִיב (דברים טו) לֹא תֹאכֵל עֲלֵיו חֶמֶץ. אָמַר לִיָּה, אֶסְגִּי תְבִין יְתִירִין לִיקְרָא לְקִרְבָּנָא. אֲבָל בְּקִדְמִיתָא בְּבִקְשָׁה לֹא יֵאָכֵל. אֲבָל לְבִתְרָא בְּאַזְהָרָה, לֹא תֹאכְלוּ, דְהוּא קִשְׁיָא מִתְרוּוִיָּהוּ. מִחְמַצֵּת מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְרִיחָא דְמוֹתָא אִיתַּ תְּמָן. חֶמֶץ, דְכָר. מִחְמַצֵּת, נִיקְבָּא. (משלי ה) רַגְלֶיהָ יִרְדּוּת מוֹת, בְּרִישָׁא וְסִיפָא דְתִיבָה, תְּשַׁפַּח לָהּ. וּבְגִין דָּא מָאֵן דְאָכִיל חֶמֶץ בְּפִסַּח, אִיהוּ אֶקְדִּימַת לִיָּה מוֹתָא, וְלִיְנַדַּע דְמִית הוּא בְּעֻלְמָא דִין, וּבְעֻלְמָא דְאַתִּי, כְּתִיב (שמות יב) וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַזֵּאת.

אֲרַח קִלְנָא וּבְזִיּוֹן. וְתוּ, עֲצִים לֹא תִשְׁפְּרוּ בּוֹ, אֲלֵא דִיחְמוּן גְּרַמוּי רְמָאֵן בְּשׁוֹקָא, וְלֹא יִכְלוּן לְשַׁזְבָּא לִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר לג) וּבֹאֲלֵיהֶם עֲשֵׂה ה' שְׁפָטִים. דִּינִין סְגִיאִין. תּוּ וּמְקַלְכֶם בְּיַדְכֶם, וְלֹא חָרַב וְרִמַח וּשְׁאָר מָאֵנִי קִרְבָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא אוֹקְמוּהָ, דְמַצְרָאֵי פְלַחִי לְמִזְל טְלָה, וּבְגִין כֶּף פְּלַחִין לְאִימְרָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי הָכִי, טְלָה יִפְלַחוּן, וְלֹא אִימְרָא. אָמַר לִיָּה, כִּלְא פְּלַחִין, אֲלֵא מִזְל טְלָה נַחִית וְסָלִיק בְּטְלָה וְאִימְרָא, וּבְגִין כֶּף פְּלַחִין לְכֻלָּא. אָמַר לִיָּה הָכִי שְׁמַעְנָא, דְכָל בְּעִירָא רַבָּא (כ"א דְצֵאֵן) דְחִלָּא דְלֵהוּן הָוָה, וְעַל דָּא קְטִיל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְהָא אֲתַמַּר דְאֵלִין אִינוּן דְרַגִּין דְלַעֲיֵלָא, דְאֶקְרוּן הָכִי.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, כְּתִיב (שמות יב) כָּל מִחְמַצֵּת לֹא תֹאכְלוּ, וְכְתִיב (שמות יג) לֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ. אֲלֵא דָא דְכָר, וְדָא נִיקְבָּא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלֵעָזָר בְּרִי, בְּדָא כְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ, וּבְדָא כְּתִיב לֹא יֵאָכֵל, אֲמַאי לֹא כְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ.